

др Дара МИЛЕНОВИЋ
професор Правног факултета Универзитета у Нишу

СТЕЧАЈНИ УПРАВНИК

Резиме

Обавезни орјани стечајној постојуйка јесу: стечајни судија, стечајни ујравник, скујшћина поверилаца и одбор поверилаца. Стечајни ујравник је најзначајнији орјан стечајној постојуйка, али и ценћирална личност у постојуйку. Он је истовремено и орјан стечајној дужника и орјан стечајној постојуйка. Приликом ујврћивања јравне јрироде инстћишћућа стечајној ујравника јреба имаћи у виду две јравно релеванћне чињенице. Прва, начин на који се именује и друћа, њејове функције.

Стечајној ујравника именује стечајни судија решењем о ојварању стечајној постојуйка. Приликом именовања стечајни судија настћуја по службеној дужностћи и није везан евенћуалним јредлоћом некој од учесника у стечајном постојуйку. Стечајни ујравник има различитће функције у стечајном постојуйку. На њеја су, ради ојварења одрећених функција, јренећја, уз одрећена ојраничења и у складу са појребима стечајној постојуйка, различитћја јрава и дужностћи, која јроизлазе из конкретћне функције.

Имајући у виду делокруј полова стечајној ујравника, може се закључитћи да су они разноврсни, да се јредузимају у самом стечајном постојуйку и изван њеја и да се моћу јрујисаћи у више целина: (1) ујрављање стечајним дужником; (2) ујрављање стечајном масом; (3) засћујање стечајној дужника.

Кључне речи: стечај, стечајни дужник, стечајни ујравник, делокруј полова, одјоворностћ ујравника.

I Уводна разматрања

Стечајни поступак покреће се и води пред надлежним судом, код кога се формирају органи стечајног поступка. Они врше одрговарајуће стечајне радње, доносе одлуке из своје законом установљене надлежности (делокруга послова) и на тај начин утичу на ток стечајног поступка.

У нашем стечајном праву обавезни органи стечајног поступка јесу: стечајни судија, стечајни управник, скупштина поверилаца и одбор поверилаца.¹ Међутим, у стечајним поступцима над банкама и друштвима за осигурање, надлежности и овлашћења стечајног судије из Закона о стечају врши стечајно веће, у складу са одредбама закона којим се уређује стечај и ликвидација банака и друштава за осигурање, осим ако је тим законом другачије прописано.²

Може се приметити, да је према новом Закону о стечају из 2009. године једини судски, судијски орган стечајног поступка стечајни судија, јер се не образује стечајно веће. Стечајни судија је орган стечајног поступка при надлежном суду, који обједињује у својој функцији надлежности и стечајног већа и стечајног судије. То је, поред осталог, последица реалности изазване обимом посла и недовољним бројем судија привредних судова, начела економичности и хитности стечајног поступка, као и искуства земаља са развијеном тржишном привредом. Циљ смањења органа стечајног поступка (конкретно непостојање стечајног већа, као органа који врши правосудну функцију управљања стечајним поступком) јесте установљавање стварног, а не формалног учествовања у стечајном поступку. Тако је стечајни поступак рационализован, учињен ефикаснијим, уз остварење начела хитности, јер поступак води стечајни судија чији је то основни и једини посао. Томе у прилог иде и досадашња пракса привредних судова на основу које се може закључити да истовремено учешће у стечајном поступку стечајног већа и стечајног судије не представља гаранцију веће ефикасности у заштити интереса стечајних поверилаца и стечајног дужника, па ни саме законитости вођења тог поступка. Стечајно веће чине председник и два члана који су судије привредног суда. Статус судије професионалца има и стечајни судија. Међутим, упркос оваквој бројности судија професионалаца који су по закону учествовали у поступку стечаја, то није доприносило његовој законитости и ефикасности. Напротив, често се дешавало да су чланови већа само формално учествовали у поступку стечаја. То је било правило у судовима који због малог броја судија нису

1 Закон о стечају (*Службени гласник Р. Србије*, бр. 104/2009), чл. 17.

2 Закон о стечају, чл. 209.

били у могућности да формирају посебна стечајна већа. У том случају је цео поступак стварно водио и у њему учествовао само председник већа који је био задужен са предметом, док се улога чланова већа сводила само на задовољење законом прописане форме о саставу стечајног већа. На исти начин у пракси је обављао дужност стечајни судија. Он је био законом овлашћен да надзире и контролише рад стечајног управника, али није био и задужен са самим предметом стечаја. Зато се и његова улога најчешће сводила на формална потписивања унапред припремљених одлука од стране председника стечајног већа, односно стечајног управника.³

Зависно од улоге коју имају у стечајном поступку, стечајни органи се деле на судске, поверилачке и дужничке.

Судски орган је стечајни судија.

Поверилачки органи су скупштина и одбор поверилаца.

Орган дужника је стечајни управник, кога именује стечајни судија. У правној теорији преовлађује схватање према коме је, с обзиром на функције које има, стечајни управник истовремено и орган стечајног дужника, орган стечајне масе и орган суда.⁴

Да закључимо: органи поверилачке аутономије штите интересе поверилаца; интересе дужника штити стечајни управник, али он мора да води рачуна и о интересима поверилаца – нарочито када је у питању управљање дужниковом имовином, предузимање неопходних мера за одржавање и заштиту те имовине, њено уновчавање; док стечајни судија као судски орган пресуђује у стечајном поступку.

Предмет наше пажње у даљем раду ће бити стечајни управник – централна личност у стечајном поступку и питања која се тичу правне природе, именовања, функције, права и дужности и одговорности стечајног управника.

II Појам стечајног управника

Стечајни управник је субјект стечајног поступка, који је познат и у упоредном стечајном праву. Међутим, у стечајним правним системима постоје одређене разлике у вези начина његовог одређивања његових права и обавеза и др. Тако, на пример, у прописима Европске

3 Д. Слијепчевић, „Стечајни поступак у светлу садашњих и могућих законских решења“, *Право и привреда*, бр. 5–8/2004, стр. 586–602.

4 М. Васиљевић, *Компанијско право*, Београд, 2007, стр. 599; И. Јанковец, *Привредно право*, Београд, 1996, стр. 181; М. Мићовић, „Дужник као учесник стечајног поступка“, *Правни животи*, бр. 11/1998, стр. 349.

уније стечајни управник се назива ликвидатор („*Liquidator*“), а дефинисан је „као свако лице или тело“ чија је функција да администрира (управља) или ликвидира имовину које је дужник лишен или да надгледа администрацију (управљање) његових послова.⁵ Стечајни управник је најзначајнији орган стечајног поступка. Томе у прилог говори његов правни положај, улога и делокруг послова у стечајном поступку. Он је стручни орган, али и централна личност у стечајном поступку, јер од његове стручности, способности и савресности у великој мери зависи и успех самог поступка. Његове личне особине и морални квалитети (поузданост, тачност, прецизност, поштење, правичности и др.) посебно су значајни за спровођење стечајног поступка.⁶

Стечајни управник има различите улоге у стечајном поступку, јер заузима место бивших органа стечајног дужника. Даном отварања стечајног поступка престају заступничка и управљачка права директора, заступника и пуномоћника, као и органа управљања и надзорних органа стечајног дужника и та праве прелазе на стечајног управника. Даном отварања стечајног поступка стечајни управник преузима у државину целокупну имовину која улази у стечајну масу и њоме управља и располаже ради заштите интереса стечајних поверилаца. Правни посао располагања стварима и правима која улазе у стечајну масу, који је стечајни дужник закључио после отварања стечајног поступка не производи правно дејство, осим у случају располагања за која важе општа правила поуздања у јавне књиге, а друга страна има право да захтева враћање противчинице из стечајне масе као стечајни поверилац. Пуномоћја која је дао стечајни дужник, а која се односе на имовину која улази у стечајну масу, престају отварањем стечајног поступка. Стечајни управник води послове и заступа стечајног дужника, осим ако је Законом другачије одређено.

Нацртом Закона о стечају (који је ушао у скупштинску процедуру) било је предвиђено да стечајни управник врши дужност као предузетник или као члан ортачког или командитног друштва које је регистровано за обављање делатности стечајног управника, осим у случају специјализоване организације основане посебним прописом. Он не може бити у радном односу, осим ако је запослен код предузетника или ортачког, односно командитног друштва које је регистровано за обављање делатности стечајног управника.⁷ Ова правила нису нашла своје место у Закону о стечају. Међутим, одредбом члана 25 става 4 овог

5 Уредба ЕС, бр. 1346/2000 од 29. маја 2000., о поступку инсолвенције.

6 Г. Станковић, Н. Петрушић, „Стечајни управник као субјект стечајног поступка“, *Право и привреда*, бр. 5–8/2004, стр. 625.

7 Нацрт Закона о стечају, чл. 19 ст. 2 и 3.

Закона предвиђено је, да у именик активних стечајних управника не може бити уписано лице које је у радном односу, осим ако је запослено код предузетника или ортачког односно командитног друштва.⁸ Поред тога, један од услова за стицање статуса активног стечајног управника јесте његова регистрација као предузетника или члана друштва лица. Сматрамо да ради целовитости, конзистентности и прегледности текста наведене одредбе из Нацрта требале су да остану и у Закону о стечају. Стечајни управник, као и лица која обављају послове стечајног управника у име организације која је посебним законом одређена да обавља послове стечајног управника, имају статус службеног лица у смислу одредаба Кривичног законика којима се регулише положај службеног лица.⁹

III Правна природа стечајног управника

О правној природи стечајног управника у правној теорији постоје различита схватања.

Према теорији заступања, стечајни управник је орган стечајног дужника, тј. његов заступник. У оквиру овог схватања постоје две варијанте. Према једној стечајни управник је законски заступник стечајног дужника, док је према другој заступник стечајне масе.¹⁰

Према публицистичкој теорији, стечајни управник је орган стечајног суда, јер га као носиоца јавноправних овлашћења именује суд својим решењем.¹¹

Према мешовитој теорији, стечајни управник је истовремено и орган стечајног дужника и орган стечајног поступка. Предузећу које је пало у стечај неопходан је неко ко ће га заступати и управљати његовим радом, јер ће оно имати својство правног лица, све до окончања стечајног поступка. С друге стране, он је орган стечајног поступка, дакле, судски орган. Њега именује стечајни суд, контролише га, одговара му за свој рад и понашање.¹²

Положај стечајног управника као органа стечајног поступка нарочито долази до изражаја кад се намерава стечајни поступак водити у

8 Закон о стечају, чл. 25 ст. 4.

9 Закон о стечају, чл. 19 ст. 2.

10 М. Мићовић, *нав. чланака*, стр. 349.

11 В. Чоловић, „Стечајни испит као услов за именовање стечајног управника (у стечајном законодавству Републике Српске)“, *Право и привреда*, бр. 5–8/2004, стр. 675.

12 И. Јанковец, *нав. дело*, стр. 181; М. Васиљевић, *Трговинско право*, Београд, стр. 365.

правцу санације стечајног дужника његовом реорганизацијом, на основу предложеног и одобреног плана реорганизације. Стечајни управник има право да предложи и да поднесе текст плана реорганизације стечајног дужника. Он то чини под надзором стечајног судије и одбора поверилаца, којима подноси извештаје о свом раду. На тај начин он штити интересе стечајног дужника и стечајних поверилаца. Оваква улога стечајног управника чини га специфичним органом стечајног поступка, по чему се разликује од класичног положаја тога стечајног органа. Зато има основа да се говори о стечајном управнику као органу стечајног суда у стечајном поступку, стечајног дужника, стечајне масе, јер је он у функцији свих тих субјеката.¹³ Приликом утврђивања правне природе института стечајног управника треба, дакле, имати у виду две правно релевантне чињенице. Прва, функције стечајног управника у стечајном поступку. Друга, начин на који се он именује.

IV Именовање и разрешење стечајног управника

Стечајног управника именује стечајни судија решењем о отварању стечајног поступка. У томе стечајни судија наступа по службеној дужности и није везан евентуалним предлогом неког од учесника у стечајном поступку.¹⁴ У претходном стечајном поступку, привремени стечајни управник се именује решењем стечајног судије о покретању претходног стечајног поступка, ако је стечајни судија по службеној дужности или на захтев подносиоца предлога за покретање стечајног поступка, одредио мере обезбеђења ради спречавања промене имовинског положаја стечајног дужника, односно уништавања пословне документације, ако постоји опасност да ће стечајни дужник отуђити имовину, односно уништити документацију до отварања стечајног поступка.¹⁵

У поступку спровођења стечаја над правним лицем које је у већинској државној или друштвеној својини, као и у случају када се током стечајног поступка промени власничка структура стечајног дужника тако да он постане правно лице у већинској државној својини, за стечајног управника стечајни судија ће именовати организацију која је посебним законом одређена да обавља послове стечајног управника. Та организација мора имати запослена лица која имају лиценцу за обављање послова стечајног управника.

За стечајног управника може бити именовано лице које испуњава законом утврђене услове. Ти услови могу бити материјалноправне и

13 М. Велимировић, „Стечајни управник“, *Право и њиврега*, бр. 5–8/2005, стр. 1018.

14 *Ibidem*.

15 Закон о стечају, чл. 62.

формалноправне природе. Материјалоправни услови за именовање стечајног управника јесу: 1) да то лице има стечену високу стручну спрему; 2) да има положени стручни испит за стечајног управника; 3) да има одговарајуће радно искуство које га квалификује за вршење функције стечајног управника. Формалноправни услов за именовање неког лица за стечајног управника јесте да се име тог лица налази у именуку стечајних управника и да је добило лиценцу за вршење те функције.

У нашем стечајном праву је предвиђено, да се у именику стечајних управника као активни стечајни управници уписују лица која су, осим лиценце за обављање послова стечајног управника, доставила доказ о постојању обавезног осигурања од професионалне одговорности за текућу годину и која су се регистровала као предузетници или су чланови друштва лица.¹⁶

Етички услов за именовање неког лица за стечајног управника у нашем Закону о стечају је одређен начелно. То лице треба да је достојно поверења за обављање послова стечајног управника.¹⁷ Етички услови утврђују се националним стандардима за управљање стечајном масом и кодексом пословне етике. Кодекс судијске етике садржи следеће каноне: буди независан; буди праведан; буди храбар; буди доличан; буди неподмитљив; буди посвећен (своме послу); буди аполитичан; буди одан кодексу.¹⁸

Избор стечајног управника врши се методом случајног одабира са листе активних стечајних управника за подручје надлежног суда, коју суду доставља организација надлежна за вођење именованика стечајних управника (у даљем тексту: овлашћена организација). Само изузетно, избор стечајног управника може се вршити одабиром са листе активних стечајних управника за територију Републике Србије, ако делатност стечајног дужника, сложеност случаја или потреба за специфичним искуством стечајног управника то захтева.

Законом су утврђени услови и начин разрешења стечајног управника.¹⁹ Стечајни судија по службеној дужности или на предлог одбора поверилаца разрешава стечајног управника, ако утврди да је испуњен неки од законом утврђених услова за разрешење (на пример, не испуњава своје обавезе, не поштује законом прописане рокове, поступа пристрасно у односу на поједине повериоце, није осигурао имовину за случај наступања штете после два упозорења стечајног судије или одбора поверилаца итд.). Пре доношења одлуке о разрешењу, стечајни

16 Закон о стечају, чл. 25 ст. 3.

17 Закон о стечају, чл. 23 ст. 2 т. б.

18 М. Велимировић, *нав. чланак*, стр. 1019.

19 Закон о стечају, чл. 32.

судија ће омогућити стечајном управнику да се изјасни о разлозима за разрешење. Стечајни судија по службеној дужности разрешава стечајног управника ако је избрисан из именика стечајних управника, као и у другим случајевима прописаним Законом о стечају.

Стечајни управник се може разрешити и на лични захтев, ако не постоје законом установљени услови за разрешење.

Од именовања се разликује избор стечајног управника. Законом је предвиђено да на предлог одбора поверилаца за разрешење и истовремено именовање новог стечајног управника, за који се изјаснило најмање три четвртине чланова одбора, стечајни судија разрешава стечајног управника и када не постоје законом прописани разлози за разрешење и истим решењем именује предложеног стечајног управника, осим у случају када је за стечајног управника именована организација која је посебним законом одређена да обавља послове стечајног управника.²⁰

V Дужности стечајног управника

Стечајни управник има различите функције у стечајном поступку. На њега су, ради остварења одређених функција, пренета, уз одређена ограничења и у складу са потребама стечајног поступка, различита права и дужности, која произлазе из конкретне функције.

Стечајни управник је првенствено законски заступник стечајног дужника. Даном отварања стечајног поступка на стечајног управника прелазе управљачка права директора, заступника и пуномоћника, као и органа управљања и надзорних органа стечајног дужника. Појам управљања дужником треба схватити у најширем смислу, јер се свака радња стечајног управника може сматрати управљањем дужником.²¹

Стечајни управник предузима све потребне мере у циљу утврђивања, очувања и заштите имовине стечајног дужника, стара се о остваривању потраживања дужника, предузима мере у циљу заштите интереса поверилаца, организује уновчавање имовине стечајног дужника, чување и деобу стечајне масе, исплату потраживања, коришћење правних средстава. Поред својих основних функција, стечајни управник може да стекне и друга права и дужности у стечајном поступку или у неком другом поступку (подизање тужбе за побијање правних радњи дужника, улога странке *ad hoc* у случајевима када се одлучује о његовим правима – праву на накнаду и праву на награду). Он може имати улогу помоћног органа у стечајном поступку, када врши одређене послове судске управе у спровођењу поступка.

20 Закон о стечају, чл. 32 ст. 2.

21 М. Велимировић, *нав. чланак*, стр. 1022.

Имајући у виду делокруг послова стечајног управника, може се закључити да су они разноврсни, да се предузимају у самом стечајном поступку и изван њега и да се могу груписати у више целина: 1) управљање стечајним дужником; 2) управљање стечајном масом; 3) заступање стечајног дужника.

1. Управљање стечајним дужником

Губитком пословне способности стечајног дужника, њим управља стечајни управник. Он врши све послове бивших органа или чланова, односно акционара, али увећане за његове дужности из стечајног поступка. Управљање стечајним дужником треба схватити у најширем смислу.

Вршењем функције управљања стечајним дужником, стечајни управник је дужан да обезбеди његово функционисање. Функционисање стечајног управника подразумева окончање започетих и неизвршених послова, закључивање послова који су неопходни да би се спречило наступање штете на средствима дужника и текућих послова, али и старање о остваривању дужникових потраживања.

У вршењу функције управљања стечајним дужником, када је реч о питањима од изузетног значаја, стечајни управник је дужан да о томе обавештава стечајног судију и да тражи сагласност одбора поверилаца о решавању таквих питања. Тако, радње које предузима стечајни управник, а које значајније утичу на стечајну масу (као што је узимање кредита или зајма, набавка опреме веће вредности и друге сличне радње), могу се предузети уз обавештавање стечајног судије и уз добијање сагласности одбора поверилаца.

Пошто је план реорганизације посебни пословноправни аранжман са повериоцима у циљу спашавања стечајног дужника, то је функција управљања стечајним дужником посебно значајна у поступку његове санације. Стечајни управник, уз помоћ одбора поверилаца, има право да предложи реорганизацију инсолвентног дужника. Ако се планом реорганизације предвиђа вршење надзора над његовим спровођењем, то је у надлежности стечајног управника.

Стечајни управник, уз сагласност стечајног судије, дужан је да предузме одређене радње ради остваривања права запослених (нпр. одређује зараду и остала примања запослених). Ради вођења стечајног поступка, он има право да запошљава нова лица.

2. Управљање стечајном масом

Управљање стечајном масом садржи неколико сегмената чији је заједнички именоватељ заштита стечајног дужника, али истовремено и за-

штита стечајних поверилаца. Стечајни управник формира стечајну масу, одржава је и штити, уновчава и дели стечајним повериоцима. Једном речју, управљање стечајном масом обухвата дужности стечајног управника у циљу утврђивања, очувања и заштите дужникове имовине.

Приликом остваривања функције управљања стечајном масом, стечајни управник то чини самостално, али уз одговарајућа ограничења. Због тога се може речи да је то ограничено управљање, јер то чини орган стечајног поступка и под надзором других органа тога поступка. У нашем праву то се чини под надзором стечајног судије и одбора поверилаца. Стечајном управнику је за неке послове довољно само да обавести стечајног судију или одбор поверилаца; за неке послове је потребно да консултује одбор поверилаца или суд о намераваној радњи; за правне радње од посебног значаја потребно је претходно обезбедити сагласност одбора поверилаца.²²

Стечајни управник је дужан да подноси стечајном судији и одбору поверилаца редовни писмени извештај о току стечајног поступка и о стању стечајне масе.²³

3. Заступање стечајног дужника

Отварањем стечајног поступка престаје пословна способност стечајног дужника и органишава се његова правна способност. То значи да је он субјект у праву све до доношења решења о закључењу стечајног поступка и његовог брисања из регистра привредних субјеката. Законски заступник стечајног дужника је стечајни управник. Он преузима у државину и целокупну имовину која улази у стечајну масу и њоме управља, без учешћа ранијих актера пословних односа.

По свом садржају, заступничка функција стечајног управника састоји се из материјалноправних и процесноправних права и дужности.

Материјалноправни садржај права и дужности заступања стечајног управника састоји се из следећих његових овлашћења. Прво, налог који је издао стечајни дужник губи дејство даном отварања стечајног поступка, ако стечајни управник не одлучи другачије. Друго, понуде учињене стечајном дужнику или понуде које је учинио стечајни дужник које нису прихваћене до дана отварања стечајног поступка престају да важе даном отварања стечајног поступка, ако стечајни управник не одлучи другачије. Треће, стечајни управник има право избора са ли ће се уговор одржати на снази или ће га једнострано раскинути због наступања промењених околности (клаузула *rebus sic stantibus*). Четврто,

22 М. Велимировић, *нав. чланак*.

23 Закон о стечају, чл. 27 ст. 1 т. 8.

он одлучује о закључивању нових уговора за завршавање започетих послова и за обављање текућег пословања, ради спречавања наступања штете на имовини стечајног дужника. Тако, стечајни управник може узети кредит или зајам, без обезбеђења или уз обезбеђење на имовини која чини стечајну масу, у складу са Законом о стечају. Кредит или дуг (зајам) сматра се трошком стечајног поступка.

Процесноправни садржај права и дужности заступања стечајног дужника састоји се из следећих овлашћења стечајног управника. Прво, саставља план тока стечајног поступка са предрачуном трошкова и временским планом. Друго, саставља почетни стечајни биланс, као и порески биланс са стањем на дан отварања и на дан окончања стечајног поступка у складу са пореским прописима. Треће, у сагласности са стечајним судијом утврђује висину и основаност и приоритет пријављених потраживања, као и свих обезбеђења тих потраживања. Четврто, стара се о реализацији потраживања и уновчењу ствари дужника које улазе у стечајну масу. Пето, саставља нацрт решења за главну деобу стечајне масе и нацрт завршног рачуна. Шесто, парнични поступак у којем је стечајни дужник тужилац наставља се када стечајни управник обавести суд пред којим се води поступак да је исти преузео. Седмо, управни поступак покренут на захтев стечајног дужника наставља се када стечајни управник обавести надлежни орган да је преузео поступак. Осмо, стечајни управник утврђује основаност, обим и исплатни ред сваког потраживања и о томе сачињава листу признатих и оспорених потраживања. Девето, стечајни управник може побијати правне послове и друге правне радње стечајног дужника. Десето, по доношењу решења о банкротству стечајног судије, стечајни управник започиње и спроводи продају целокупне имовине, имовинске целине или дела имовине из стечајне масе стечајног дужника. Једанаесто, на предлог стечајног управника главна деоба се може извршити и пре правоснажности решења, уз претходну резервацију средстава потребних за остваривање права подносилаца жалбе. Дванаесто, на предлог стечајног управника спроводи се поступак накнаде деобе итд.

Стечајни управник може по потреби да консултује одбор поверилаца или стечајног судију о питањима везаним за стечајни поступак.

Послове из свог делокруга стечајни управник обавља самостално и са пажњом доброг стручњака, а у складу са Законом о стечају, националним стандардима за управљање стечајном масом и кодексом етике. У вршењу својих послова, он може да ангажује стручна страна или домаћа правна или физичка лица, уз сагласност стечајног судије. Над радом ангажованих лица надзор врши стечајни управник.

Стечајни управник именован у претходном стечајном поступку врши послове одређене решењем о његовом именовану.

VI Стручни надзор

На основу напред наведеног, може се закључити да је стечајни управник значајан орган, од чије стручности, способности и савесности у значајној мери зависи успех самог стечајног поступка. Због тога је новим Законом о стечају из 2009. године посебно регулисано питање стручног надзора над радом стечајног управника.²⁴ Стручни надзор врши овлашћена организација. На поступак овог надзора сходно се примењују одредбе Закона којим се уређује општи управни поступак.

У поступку стручног надзора, овлашћена организација врши проверу да ли стечајни управник обавља послове у складу са Законом о стечају, националним стандардима за управљање стечајном масом и кодексом етике. Ако открије одређене недостатке у обављању функција стечајног управника, овлашћена организација изриче следеће мере: 1) опомену; 2) јавну опомену; 3) новчану казну; 4) одузимање лиценце. Прописане мере изричу се решењем које је коначно.

По пријему решења којим се изриче мера одузимања лиценце стечајни судија разрешава стечајног управника. По пријему решења којим се изриче нека од осталих мера (опомена, јавна опомена, новчана казна) стечајни судија може разрешити стечајног управника или одредити друге мере, укључујући и обавезу добијања посебне сагласности стечајног судије или писменог одобрења одбора поверилаца за све или поједине радње које стечајни управник предузима, ако оцени да самостално поступање стечајног управника може довести до оштећења стечајне масе.

Поздрављамо уношење ових правила у Закон о стечају. Сматрамо да ће она утицати позитивно на рад стечајног управника и тако омогућити остваривање циљева стечајног поступка. Ова правила ће допринети да од тренутка именована за стечајног управника до окончања стечајног поступка он поверене функције обавља стручно, професионално и савесно, што до сада често није био случај. Наравно, под условом да се правила из члана 26 Закона о стечају у пракси и примењују. Да не буду само мртва слова на папиру – што је чест случај у нашој пракси.

VII Одговорност за штету и осигурање од одговорности

Ако стечајни управник у обављању послова причини штету учесницима у стечајном поступку, намерно или крајом (грубом) непажњом, он одговара по правилима која важе за предузетника. То

24 Закон о стечају, чл. 26.

значи да одговара целокупном својом имовином – лично, непосредно и неограничено. Основ одговорности за штету је његова кривица (намерно проузокована штета, односно штета која је настала као резултат крајње непажње). Међутим, стечајни управник се ослобађа одговорности ако је штета настала због преузете радње која је извршена по налогу стечајног судије, осим ако је налог дат на основу његових несавесних радњи или предлога.

За штету коју учине стручна лица која је ангажовао стечајни управник, он одговара ако је штета настала услед његовог пропуштања да изврши надзор над њиховим радом (одговорност за другога).

Нашим Законом о стечајном поступку из 2004. године није било регулисано питање обавезног осигурања од одговорности за све ризике одговорности који су повезани са делатношћу стечајног управника. У пракси је овај пропуст регулативе решаван тако што су се стечајни управници могли осигурати код осигуравајућих друштава закључењем уговора о осигурању. Новим Законом о стечају из 2009. године установљена је обавеза за активне стечајне управнике да са осигуравајућим друштвима закључе уговор о обавезном осигурању од професионалне одговорности за све ризике који су повезани са њиховим вршењем послова у стечајном поступку.

У упоредном праву, по правилу, висину осигуране суме одређује стечајни судија, у зависности од очекиване висине стечајне масе, сложености поступка и других посебних околности. Нашим Законом о стечају одређен је минимални износ осигуране суме – 30.000 евра у динарској противвредности на дан закључења уговора о обавезном осигурању од одговорности за све ризике одговорности, а који су у вези са обављањем послова у стечајном поступку. Одбор поверилаца може у било ком тренутку захтевати од стечајног управника да закључи уговор о додатном осигурању од професионалне одговорности за конкретни стечајни поступак и на већи износ од прописаног минималног износа, а стечајни управник је дужан да такво осигурање уговори, осим уколико не докаже да није у могућности да на тржишту уговори такво осигурање. Висину осигуране суме код уговора о додатном осигурању од професионалне одговорности за конкретни стечајни поступак одређује одбор поверилаца с обзиром на висину стечајне масе и посебне околности, као и постојеће и могуће ризике. Стечајни судија, поступајући по службеној дужности или по захтеву заинтересованог лица, може наложити умањење тог износа или у потпуности забранити преузимање додатног осигурања, ако процени да су трошкови премије додатног осигурања неоправдано велики.²⁵ То значи да дефинитивни износ (висину) осигуране суме

25 Закон о стечају, чл. 30 ст. 3.

одређује стечајни судија, поступајући по службеној дужности или по захтеву заинтересованог лица.

Од висине осигуране суме зависи и висина премије закљученог уговора о обавезном осигурању, која пада на терет трошкова стечајног поступка.²⁶

Поред имовинске одговорности за штету, стечајни управник одговара и правно-политички – за (не)целисходност рада и понашања. Ова статусна одговорност је по свом садржају моралнополитичког карактера. Санкција ове одговорности стечајног управника може да буде разрешење од дужности у законом предвиђеним случајевима или давање оставке (која је лични чин сопствене воље стечајног управника, која може да буде мотивисана разлозима личне природе – болест, кајање и грижа савести, али и да буде на нечији позив).²⁷

VIII Права стечајног управника

Стечајни управник има право на награду за свој рад (награда) и на накнаду стварних трошкова (накнада). Коначну висину награде, као и накнаде трошкова, одређује стечајни судија у време закључења стечајног поступка, узимајући у обзир обим послова, вредност стечајне масе и пословне резултате стечајног управника, а на основу прописаних основа и мерила за одређивање висине награде и накнаде трошкова.²⁸

Стечајни управник не може наплатити награду за рад, односно накнаду потребних, стварних трошкова из стечајне масе без одобрења стечајног судије. Међутим, до одређивања коначне висине награде и накнаде, стечајни судија решењем које се доставља стечајном управнику и одбору поверилаца одређује прелиминарну висину (месечну исплату) накнаде и награде стечајном управнику. Против решења стечајног судије о прелиминарној висини награде није дозвољена жалба. Иначе, месечна исплата награде за рад и накнаде трошкова стечајном управнику може се вршити у износима сразмерним дужностима и резултатима рада стечајног управника.

Стечајни управник има и друга права у стечајном поступку. Посебно је значајно његово право приговора на одлуке и закључке стечајног судије и одбора поверилаца.

26 Хрватски Закон о стечају, чл. 28 ст. 6.

27 М. Велимировић, *нав. чланак*.

28 Закон о стечају, чл. 34 ст. 2.

Dara MILENOVIĆ, PhD

Professor at the Faculty of Law University of Niš

BANKRUPTCY TRUSTEE

Summary

The obligatory bodies of bankruptcy procedure are bankruptcy judge, bankruptcy trustee, the assembly of creditors and creditors committee. The bankruptcy trustee is the most significant body of the bankruptcy procedure, but also the central figure of the procedure. He is at the same time the organ of the bankruptcy debtor and the organ of bankruptcy procedure. In order to determine the legal nature of bankruptcy trustee, one should bear in mind two legally relevant facts. The first is the way of the appointment of the bankruptcy trustee, and the second are his functions.

Bankruptcy judge appoints the bankruptcy trustee by the decision on opening of the bankruptcy procedure. On the occasion of appointment, the bankruptcy judge has to act according to official duty and is not tied by any eventual suggestion of any participant in the bankruptcy procedure. For the realization of certain functions he has been given different rights and duties, which originate from the concrete function, with certain limitations and according to the bankruptcy procedure.

Having in mind the line of activities of the bankruptcy trustee, one can conclude that the activities are heterogeneous, that they are undertaken in and out of the bankruptcy procedure itself, and that they can be divided into three groups: (1) managing the bankruptcy debtor, (2) managing the bankruptcy estate and (3) representation of bankruptcy debtor.

Key words: *bankruptcy, bankruptcy debtor, bankruptcy trustee, line of activities, responsibility of the trustee.*